Arabako SEADen Lagunen Elkartea
Asociación de Amigos y Amigas
de la RASD de Álava

Informazio Buletina

2025KO APIRILA



Buletin honetan, ondoko gaiei buruzko informazioa aurkituko duzu:

- Nazioarteko egoera
- Palestina eta Mendebaldeko Sahara: Borroka Partekatuak
- Saharako Errepublika Arabiar Demokratikoaren sorreraren 49. urteurrenaren ospakizuna
- Eusko Legebiltzarreko ordezkaritza baten bidaia (zapuztua) aaiunera
- Emakumeen Mundu Martxak nazioarteko 6. ekintza hasi du Saharar Errefuxiatuen Kanpalekuetan
- 2025, karabana kanpalekuetara
- Gasolindegi berria Bojadorren
- Emakumeak eta garraio publikoa Saharar Errefuxiatuen Kanpalekuetan

Antonio de Sucre, 1 - 01003
Vitoria-Gasteiz
www.saharaelkartea.org
administrazioa@saharaelkartea.org

Nazioarteko egoera

AEBko presidente berriaren dekretu eta adierazpenen burrunban bilduta - Israelek Gazan egiten dituen bonbardaketa genozidak une batez geldiarazteko eta Europa zaharrean gerra-danborrak aktibatzeko gai dena - Mendebaldeko Saharako gatazka zaharrak ez dirudi zirrikiturik aurkitu duenik agenda mediatiko eta politikoetan. Trumpek ez du, oraingoz, ezer esan gaiaren inguruan, baina apirilean egingo den Segurtasun Kontseiluaren bileran AEBren jarrera argi uztea espero da. Hor ere ikusiko dugu noraino iristeko prest dauden Frantzia, Espainia eta Europa, oro har.

Gertuago, Francoren heriotzaren 50. urteurrenari buruzko ekitaldi eta erreferentzia ugarien artean, ia ezinezkoa da aipamen bat ikustea Madrilgo hiruko akordioek, Espainiak bere betebeharren uzteak, inbasioak, erbesteratze masiboak eta abarrek ere 50 urte betetzen dituztela. Era berean, segurtasun-mehatxu berriei buruzko eztabaida parlamentarioak edo Marokok Mendebaldeko Saharari buruz duen subiranotasuna babesteko Espainiako Gobernuko presidenteak egindako adierazpenaren hirugarren urteurrenak ez dute balio izan gogorarazteko Mendebaldeko Sahara oraindik ere Espainiako kolonia dela, eta autodeterminazio-eskubidea gauzatzeko zain dagoela.

Saharararrek eta euskal herritarrek. hori bai, ospatu dugu Saharako Errepublika Arabiar Demokratikoaren 49. urteurrena eta eraso kolonialaren aurrean haren lorpen ikaragarriak. Marokoren eta bere konplizeen erantzuna berbera da: ekintzaile eta preso sahararren aurkako erasoak eta okupazio-agintarientzat deserosoa den edozein lekuko kanporatzea. Urtea hasi zenetik 15 kanporatze baino gehiago izan dira, horien artean 3 euskal legebiltzarkiderenak. Baina, protestek eta elkartasun-adierazpenek oihartzun mediatiko txikia izan arren, ez dira gelditukо saharar herriak erresistitzen eta askatasunerantz aurrera egiten jarraitzen duen bitartean.

Palestina eta Mendebaldeko Sahara: Borroka Partekatuak

Palestina eta Mendebaldeko Sahara aro modernoko bi okupazio kolonial luzeenetakoak dira. Bi borroka horiek kontrol militarrak, legez kanpoko asentamenduen bidezko ingeniaritza demografikoak, nazioarteko zuzenbidearen urraketa sistematikoek eta nazio-nortasunaren ezabaketak definitzen dituzte. Bere antzekotasunak gorabehera, Mendebaldeko Saharako gatazka ez da hain nabarmena oro har, ezta mugimendu aurrerakoien eta askapen-mugimenduen barruan ere.

(Buletinaren amaieran oso hausnarketa interesgarria eta argia duzue gai horiei buruz)

Saharako Errepublika Arabiar Demokratikoaren sorreraren 49. urteurrenaren ospakizuna

Euskal Autonomia Erkidegoko saharar diasporak otsailaren 22an ospatu zuen urteurrena, Zabalganako gizarte etxeko aretoan egin zen ekitaldi jendetsu batekin.

Fronte Polisarioaren Ordezkaritzak harrera eskaini zuen Goiuri Jauregian, eta bertan Autonomia Erkidegoko arduradun politiko ugarik parte hartu zuten, baita Arabako gizarte zibileko ordezkariek ere. Harrera hori hilaren 26an egin zen, goizeko 11:00etan, eta Francisco Javier Cortes Elankidetzako zuzendari berriak parte hartu zuen lehen ekitaldi publikoa izan zen.

Ekitaldian zehar omenaldia egin zitzaien hildako hiru pertsonari, zeinen ekarpen solidarioa Saharar herriaren bidezko borrokaren garra piztuta mantendu nahi dugunontzat eredu den. Txomin Aurrekoetxea Iza izan zen Eusko Legebiltzarreko taldearteko presidentea, José Antonio Arderius Morales -"Chibani"-, SEADeko Garraio Ministerioaren ezinbesteko laguntzailea hogei urte baino gehiagoz, eta Maria Rosario Arrizabalaga Urreta -"Mariarro"-, feminista, borrokalari nekaezina, bere ekarpena funtsezkoa izan zena errefuxiatuen kanpamenduetan emakumeen etxeen sarea sortzeko.



Eusko Legebiltzarreko ordezkaritza baten bidaia (zapuztua) aaiunera

Saharar herriarekiko elkartasun-lanen barruan, 2025eko urtarrilean Eusko Legebiltzarreko ordezkaritza batek lurralde okupatuetara bisita egitea programatu zuen. Bidaia hori Euskal Fondoaren eskutik eta SEADen lagunen elkartearekin lankidetzan egin zen, azken hau bidaiaren prestaketa lanetan egon zelarik. El Aaiunera egindako bisita programatua zen, lurralde okupatuetan sahararrek jasaten dituzten baliabide naturalen espoliazio-prozesuak eta giza eskubideen urraketa sistematikoak ezagutu eta horien testigantza jaso ahal izateko. Halaber, bisita aprobetxatu nahi izan zen Europar Batasuneko Justizia Auzitegiak Europar Batasunaren eta Marokoren artean sinatutako merkataritza-akordioak legez kanpokotzat jotzen dituen epai berrien ondorioen balorazioa bertatik bertara ezagutzeko.

Hala ere, bisita ezin izan zen egin, Marokoko okupazio indarrek ordezkaritzari lurralde okupatuetara sartzea ukatu ziotelako, ordezkaritza hegazkinetik jaistea eragotziz. Nahiz eta behin eta berriz azalpenak eskatu bisita eragozteagatik eta, ondorioz, parlamentari lanak egitea blokeatzeagatik, Marokoko agintariek ez zieten eskakizun horiei erantzun.

Ez da gertaera isolatua. Aurretik, Eusko Legebiltzarreko beste ordezkaritza batzuei (azkena 2019an) eta beste erakunde batzuetakoei galerazi egin zaizkie lurralde okupatuetara egin nahi izan dituzten bisitak. Urte honetako urtarrilean bertan, Marokoko erresumako indar okupatzaileek bi ordezkaritzari galerazi diete egin nahi zuten bisita. Lurralde okupatuetan dagoen blokeo mediatikoaren beste adibide bat da hori.



Eusko Legebiltzarreko Berdintasun eta Garapen Lankidetzarako Batzordearen ordezkaritzako kideek, hain zuzen ere, komunikabideen blokeo hori eta Marokoren jarrera salatzeko baliatu zuten bisitaren amaiera, bai eta Euskal Herriak saharar herriarekin dituen elkartasun-loturei balioa emateko ere.Izan ere, kasua Nazio Batuen Erakundeko Giza Eskubideen defendatzaileei buruzko errelatoreari helaraziko diote, gertatutakoa salatzeko eta eragina izan dezan.

Mikel Arruabarrena, Jon Hernandez eta Amancay Villalba

Emakumeen Mundu Martxak nazioarteko 6. ekintza hasi du Saharar Errefuxiatuen Kanpalekuetan

Martxoaren 8tik 11ra, Saharako Emakumeen Batasun Nazionalak Emakumeen Mundu Martxaren (MMM) 6. Nazioarteko Ekintza hasi zuen Tindufen, Saharako Errefuxiatuen Kanpamentuetan, mundu osoko aktibista feministen parte-hartzearekin. Hasiera sinboliko horrek borroka feministaren eta autodeterminazioaren aldeko saharar herriaren erresistentziaren arteko lotura indartzen du.

Topaketetan, Saharako Emakumeen Batasun Nazionalak (UNMS) independentziaren eta genero-berdintasunaren aldeko mobilizazioan duen zeregina nabarmendu zen. Jardueren artean, emakumeen osasunari eta eskubideei buruzko eztabaidak, Al Bachir Salah Ospitale Nazionala eta Simone Bolívar eskola bezalako funtsezko erakundeak bisitatzea eta sahararren nortasuna eta erresistentzia islatzen duten kultura-ekintzak izan ziren.

Jardunaldiak Aljerren amaitu ziren, Saharako emakumeen borrokei eta hartu-eman feministarako guneei buruzko hitzaldi batekin. Ekintza horrek berretsi egiten du Saharako kausarekiko nazioarteko konpromisoa eta erresistentziaren lehen lerroan dauden emakumeen ikusgarritasuna.



2025, karabana kanpalekuetara



Joan den otsailean abiatu ziren Gasteiztik gure elkarteak jarritako bi kamioi. Madril, Gaztela eta Leon eta Balear Uharteetako 23 ibilgailurekin batera; laguntza humanitarioa zuen konboi bat osatu zuten, eta otsailaren 18an iritsi zen Tindoufeko kanpalekuetara.

Oraingo honetan, Elkarteko lau boluntariok bost egunetan egin zuten ibilbidea, Gasteiztik Alacanteko porturaino ibilgailuak gidatu; han, ferriz ontziratu ziren Orango porturaino, eta handik Tindoufeko kanpalekuetara joan ziren.

Iritsi zirenean, ibilgailuak eta haien zama Saharako Ilgora Gorriari eman zizkioten, laguntza banatzeko ardura zuen erakundea baitzen. Ibilgailuak trailer bat eta kamioi zurrun-iraulki bat izan dira; eta bertan garraiatu dira Elkartea kanpamentuetan egiten ari den hainbat proiektutarako materialak (tailer mekanikoak, zerbitzu elektrikoak, Moringa Prozesatzeko Zentroa, ingurumen-osasuna, Bojadorko gasolindegia…). Ibilgailu eta material horiek batez ere Elankidetza-Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentziak eta Euskal Fondoak finantzatu dituzte. Ospitaleetara, zaharren zentroetara eta liburutegietara bideratutako donazioak ere garraiatu ziren.

Gasolindegi berria Bojadorren

Abian da Bojador wilayan instalatutako gasolindegi berria. Hornigailu berri horrek zerbitzua emango die nagusiki wilayan ura banatzeaz eta hondakinak biltzeaz arduratzen diren ibilgailuei.

Otsaileko azken karabanan materialak bidali ondoren, elkarteko boluntario talde batek, saharar langileekin batera, metalezko egitura duen eraikin bat jaso du sandwich-panelezko itxiturarekin. Eraikin horretan edukiera handiko andel bat, ponpak, iragazkiak, kontagailuak, hornigailua, instalazio elektrikoa eta abar jarri dira.

Instalazio berri hau gure elkarteak Garraio eta Energia Ministerioarekin batera garatzen ari den Garraio proiektuaren barruan dago, eta Euskal Fondoak emandako funtsei esker finantzatu da.



Emakumeak eta garraio publikoa Saharar Errefuxiatuen Kanpalekuetan

Otsailean, Garraio Ministerioa indartzeko prozesuari ekin diogu, Saharako errefuxiatuen kanpamentuetako garraio publikoak hobeto erantzun diezaien emakumeen behar espezifikoei. Hausnarketa-prozesuaren eragilea Elkartearen talde teknikoko zenbait kidek, Euskal Fondoaren Sahararako Koordinazio Unitateko arduradunak eta Esther Canariasek osatzen dute. Azken horrek prozesua errazteko zeregina du. Lau egunez, Auserd, Bojador, El Aaiún eta Smara willayetako 120 emakume sahararrek garraio publikoarekin duten esperientziari buruzko hausnarketa kolektiboa egin zuten.

Hausnarketa horretan hainbat kontu partekatu zituzten: garraioaren erabilera errazten eta zailtzen dituzten elementuak, izandako ikaskuntzak, eta proposamenak garraioak emakumeen beharrei, gaitasunei eta interesei erantzun diezaien, eta beren autonomia eta parte-hartzea erraztu dezan, maila indibidual eta kolektiboan.



Antonio de Sucre, 1 - 01003
Vitoria-Gasteiz

www.saharaelkartea.org

administrazioa@saharaelkartea.org

PALESTINA ETA MENDEBALDEKO SAHARA: BORROKA PARTEKATUAK, ASKAPEN KOLEKTIBOA. KOLONIALISMOAREN, OSASUNAREN ETA ERRESISTENTZIAREN AZTERKETA ESTRATEGIKOA

Marko Koloniala

Palestinako Israelen okupazioa eta Mendebaldeko Saharako Marokoren okupazioa ez dira eztabaida geopolitiko hutsak; asentamendu-kolonialismoaren adierazpenak dira, non atzerriko potentziek kontrola inposatzen duten, baliabideak ustiatzen dituzten eta jatorrizko herrien nortasuna ezabatu nahi duten.

Paralelismo historiko eta politikoak

1. Okupazio militarra eta nazioarteko zuzenbidearen urraketak.

Palestina: 1948tik Israelen okupazioa behin eta berriz gaitzetsi du NBEk, baina Israelek legez kanpoko asentamenduak hedatzen eta apartheid politikak aplikatzen jarraitzen du.

Mendebaldeko Sahara: Marokok 1975ean okupatu zuen lurraldea, Espainia, Nazioarteko Justizia Gorteak saharar herriaren autodeterminazio-eskubidea onartzen zuen epai bat urratuz, erretiratu ondoren.

Kasu biak mantentzen dira nazioarteko zuzenbidearen gainetik komenigarritasun diplomatikoa lehenesten dituzten konplizitate globalaren, interes ekonomikoen eta aliantza estrategikoen ondorioz.

2. Kokalekuen hedapena aldaketa demografikorako tresna gisa.

Israelek eta Marokok kolonoak birkokatzeko programak ezarri dituzte bertako demografia aldatzeko.

Israelek "tokian gauzatutako egitatetzat" sortzen ditu Zisjordanian eta Jerusalem ekialdean legez kanpoko asentamenduak. Marokok pizgarri ekonomikoak eskaintzen ditu kolono marokoarrak Mendebaldeko Saharan ezar daitezen, saharar nortasuna eta lurraren jabetza ahulduz.

3. Errefuxiatu-eremuak: konponbiderik gabeko krisia.

Nakbatik (1948) joandako errefuxiatu palestinarrak gainpopulatutako kanpalekuetan bizi dira Libanon, Jordanian, Sirian eta Lurralde Okupatuetan.

Aljeriako saharar errefuxiatuak ia 50 urtez bizi izan dira erbestean Tindufeko kanpalekuetan, muturreko baldintzetan eta laguntza humanitarioaren erabateko mendetasunean.

Bi krisi horiek nazioarteko komunitatearen porrota islatzen dute, itzultzeko eskubidea betearazteari dagokionez.

4. Hormak, lur-minak eta mugimenduen murrizketa.

Palestina: Israelen bereizketa-harresiak, kontrol-puntuek eta mugimendu-murrizketek komunitate palestinarrak zatitzen dituzte, osasunerako, hezkuntzarako eta enplegurako sarbidea mugatuz.

Mendebaldeko Sahara: Marokoko harresi militarra ("The Berm"), 2.700 km baino gehiagokoa, minatuta dago eta lurraldearen zati handiak bizigaitz bihurtzen ditu.

Egitura horiek erresistentzia zatikatzeaz gain, zailtasun ekonomikoak eta apartheid baldintzak ere ezartzen dituzte.

5. Su-etenaren urraketak eta diplomaziaren iruzurra.

2020an, Marokok su-etena hautsi zuen Fronte Polisarioarekin, gatazka armatua berpiztuz. Palestinan, Israelek erregularki bortxatzen ditu su-uzteak. Horiek eta Gazako genozidioak erakusten dute askotan "bake-prozesuek" statu quo-a iraunarazteko balio dutela justizia ekarri beharrean.

6. Israelen eta Marokoren arteko aliantza militar eta adimen artifizialekoa.

Bi herrialdeek lankidetza militarrean indartu dute, dronen gerra, AArekiko zaintza eta adimen zibernetikoa gaineratuz. Teknologia horiek aktiboki erabiltzen dira palestinarren eta sahararren erresistentzia-mugimenduen aurka.

Aliantza horrek koordinazio inperialista globala islatzen du, militarizazioaren eta zaintza digitalaren bidez askapen-mugimenduak erreprimitzeko.

Osasuna Gudu Zelai gisa: Kolonialismoa eta Osasun Publikoaren Krisia

1. Osasunerako sarbidea militarizatzea.

Israelen blokeoak palestinarrak ospitaleetara eta funtsezko tratamenduetara sartzea eragozten dute. Mendebaldeko Saharan, Marokok murriztu egiten du arreta medikoa, eta diskriminatu egiten ditu sahararrak osasun-zerbitzuetarako sarbidean.

2. Trauma psikologikoa eta belaunaldien artekoa.

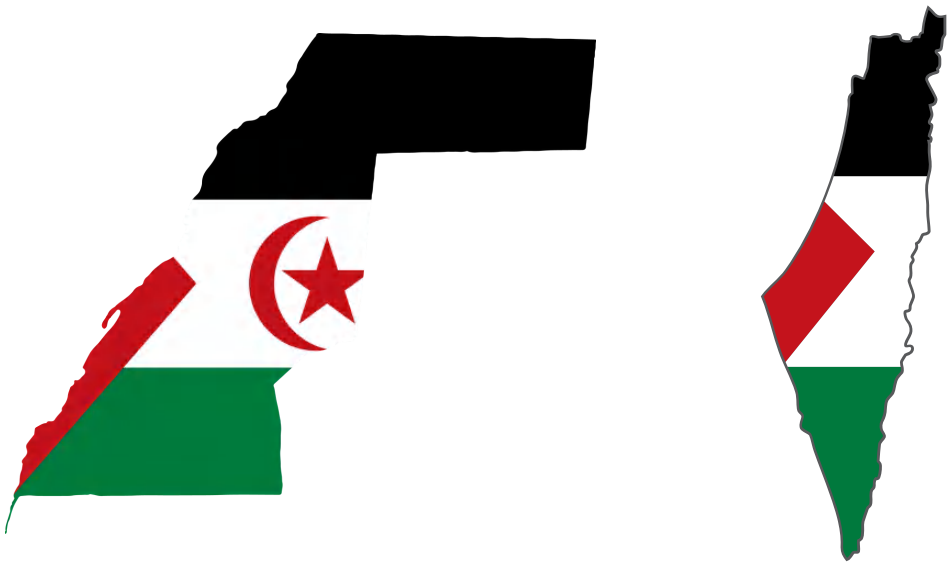
Etengabeko indarkeriak trauma osteko estresaren nahasmenduak eragiten ditu palestinar eta sahararregan belaunaldiz belaunaldi. Behartutako lekualdatzeak, indarkeriak eta estatuaren errepresioak osasun mental kolektiboari eragiten diote.

3. Ingurumen-ustiapena eta osasuna.

Okupazioak natura-baliabideen ustiapena bultzatzen du, inpaktu ekologiko edo sanitarioa kontuan hartu gabe. Mendebaldeko Saharako fosfato meatzaritzak eta Palestinako uraren arpilatzeak ingurumenaren eta osasunaren krisia larriagotzen dute.

Ondorioa

Palestinako eta Mendebaldeko Saharako borrokak zapalkuntza kolonialeko eta nazioarteko konplizitateko sistema berak lotzen ditu. Lotura horiek artikulatzeak bi mugimenduak sendotzeaz gain, elkartasun eraginkorreko estrategiak garatzea ere ahalbidetzen du. Lurralde horien deskolonizazioa ez da justizia historikoaren kontua bakarrik, giza eskubideak eta eskualdeen egonkortasuna bermatzeko premiazko beharra ere bada.



ASKATASUNA MENDEBALDEKO SAHARA ETA PALESTINARENTZAT